LUKUVUOSI- JA PÄÄTTÖARVIOINNIN SUUNNITTELU VUOSILUOKKAISTETTUJA TAVOITTEITA JA PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEEREITÄ HYÖDYNTÄEN

Marja Tamm, projektipäällikkö, Kansallinen arviointiosaamisen kehittämisverkosto KAARO, Helsingin yliopisto

KAARO
KANSALLINEN ARVIOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMISVERKOSTO

ARVIOINNIN TEHTÄVÄT
(POPS, ARVIOINTILUKU 6, 2020)

- Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää:
    - ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi)
    - määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi)
- Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen.

Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.
Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

ARVIOINNIN TEHTÄVÄT
(POPS, ARVIOINTILUKU 6, 2020)

- Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista **arvioidaan aina suhteessa** perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa **eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.**
- Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.
Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

OPPIMISEN JA OPETUKSEN TAVOITTEET

- Perusopetuksen opetussuunnitelmassa määritellään tavoitteet seuraavassa kohdissa
  - **3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet**
  - **3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet**
    - Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
    - Tarpeelliset tiedot ja taidot
    - Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen
  - **3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen**
    - Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)
    - Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
    - Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
    - Monilukutaito (L4)
    - Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
    - Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
  - **Oppiainekohtaiset tavoitteet vuosiluokkaistetusti**

LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN ARVIOINTI

”Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.”

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, Arviointiluku 2020

TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

"Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia."

"Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin.”

”Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineen tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.”

"Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää, taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.”

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, Arviointiluku 2020

MITÄ ARVIOIDAAN ELI ARVIOINNIN KOHTEET

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, Arviointiluku 2020

Oppiminen ja osaaminen

Työskentely

Laaja-alainen osaaminen

Käyttäytyminen

KAARO

KANSALLINEN ARVIOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMISVERKOSTO

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

"Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. **Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin.**

Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, **eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon**."

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, Arviointiluku 2020

SUMMATIIVINEN ARVIOINTI

Summatiivinen arviointi määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet.

- Opintokokonaisuus-, jakso-, lukuvuosi-, nivelvaihe- ja päättöarviointi
- Erityisesti lukuvuosiarvioinnin ei pitäisi olla yllätys kenellekään, sillä se on kokonaisarvio edistymisestä lukuvuoden aikana.
- Voidaan toteuttaa kaikkia erilaisia arviointimenetelmiä hyödyntäen lukuun ottamatta itse- ja vertaisarviointia, jotka ovat ainoastaan formatiivisen arvioinnin menetelmiä.
- Huomioitava arvioinnin yleiset periaatteet, kuten yhdenvertaisuus, avoimuus, osallisuus, monipuolisuus, suunnitelmallisuus ja johdonmukaisuus, tavoite- ja kriteeriperustaisuus sekä oppilaan ikäkausi ja edellytykset.

SUMMATIIVINEN ARVIOINTI

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan **koko lukuvuoden suoriutumisesta**.

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.[3]

[3] Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖARVIOINTI ON KRITEERIPERUSTAISTA
ARVIOINNIN KRITEERI- VS. NORMI-PERUSTEISUUS

- kriteeriperusteinen arviointi perustuu siihen, että oppilaiden saavuttamia oppimistuloksia *vertaillaan ennalta ilmaistuun*, oppimistavoitteesta johdettuun *kriteeriin eli perusteeseen*
  - ✓ esim. perusopetuksen päättöarviointi
  - ✓ esim. ammatillisen koulutuksen näyttötutkintojen arviointi
- normatiivinen (normiperusteinen) arviointi perustuu vertailuun (oppilaat asetetaan paremmuus-järjestykseen), eli arviointipäätös perustuu siihen, millainen on kulloinkin arvioitavan henkilön suoritus (esim. käsityötuote tai matematiikan koetulos) on *verrattuna viiteryhmään*
  - ✓ esim. ylioppilaskirjoitukset ja yliopistojen opiskelijavalinnat ovat normiperustaisia: opiskelijoita tai hakijoita verrataan toisiinsa, asetetaan pisteiden mukaan paremmuusjärjestykseen ja tehdään päätös eli mikä arvosana annetaan asteikolla approbatur-laudatur tai ketkä ovat ne esim. 40 parasta, jotka hyväksytään opiskelijoiksi

PÄÄTTÖARVIOINTI
PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN LUVUSSA 6

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä.

Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa **oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin**.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

Oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määriteltävä vuosiluokittain paikallisessa opetussuunnitelmassa

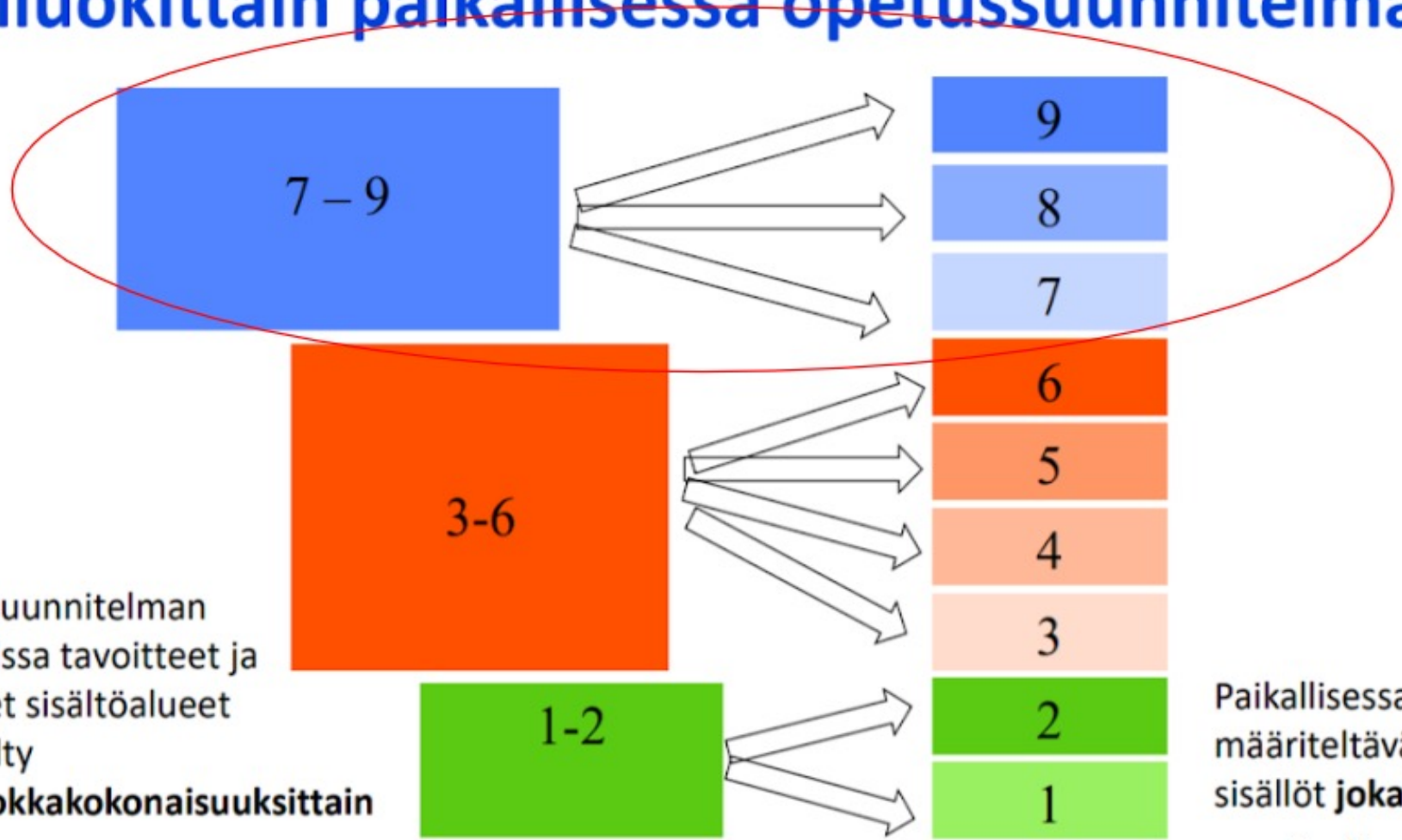

Opetussuunnitelman perusteissa tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet määritelty **vuosiluokkakokonaisuuksittain**

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltävä tavoitteet ja keskeiset sisällöt **jokaiselle vuosiluokalle**

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-uudistuva-arviointi-oph-2020.pdf

KAARO
KANSALLINEN ARVIOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMISVERKOSTO

Biologia 7–9

Paikallinen opetussuunnitelma:

Vuosiluokka: 7 8 9

Ottakaa käyttöön päättöarvioinnin kriteereihin laaditut oppiainekohtaiset kortit (chatissa on linkki). Ne sisältävät Opetushallituksen normitekstit ja antavat tilaa omille muistiinpanoillenne.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet Laaja-alainen osaaminen	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Biologinen tieto ja ymmärrys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1 Biologinen tutkimus S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta S4 Mitä elämä on? S6 Kohti kestävää tulevaisuutta L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.	Oppilas osaa kuvailla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää monipuolisesti lajeja eri ekosysteemeistä.

Kommentit ja muistiinpanot:

KAARO
KANSALLINEN ARVIOINTIOSAAMISEN KEHITTÄMISVERKOSTO

LUKUVUOSI- JA PÄÄTTÖARVIOINNIN SUUNNITTELU VUOSILUOKKAISTETTUJA TAVOITTEITA JA PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEEREITÄ HYÖDYNTÄEN

Jakaudutaan työpajaosuuteen oppiaineryhmittäin tai sopivissa aineyhdistelmäkokoonpanoissa (jokainen koulu päättää itse).

Ottakaa päättöarvioinnin kriteerit tai vähintään oppimisen ja opetuksen tavoitteet esille. Löydätte taulukot KAAROn sivuilta. **Linkki chatissa.**

Kaykää ryhmässänne läpi oppiaineen tavoitteita yksitellen ja keskustellaan siitä missä kohtaa lukuvuotta mitäkin tavoitetta arvioidaan ja millä menetelmillä(huom. menetelmät voivat vaihdella eri opettajilla), minkä sisältöjen yhteydessä.

Opetuksen, oppimisen ja arvioinnin suunnittelu koko lukuvuoden ajalle ja tässä linjakkuuden hakeminen tavoitteiden ja toteutuksen välille on tärkeää.

LÄHTEET

- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Opetushallitus. 2020. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-arviointiluku-10-2-2020_1.pdf.
- Atjonen, P., Laivamaa, H., Levonen, A., Orell, S., Saari, M., Sulonen, K., Tamm, M., Kamppi, P., Rumpu, N., Hietamaan R. & Immonen, J. 2019. ”Että tietää missä on menossa”. Oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Julkaisut 7:2019. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI. https://karvi.fi/app/uploads/2019/04/KARVI_0719.pdf.